

в) в Україні цей продукт вироблено (буде вироблено) вперше, або якщо не вперше, то порівняно з іншим аналогічним продуктом, представленим на ринку, він є конкурентоздатним і має суттєво вищі техніко-економічні показники.

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Венедиктова І.В.

Література:

1. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки.- К.: Центр учбової літератури, 2012. - 448 с./електронний ресурс/режим доступу: http://b-ko.com/book_143.html
2. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання. – К.-1999. – 254 с.
3. Про інноваційну діяльність. Закон України// Відомості Верховної Ради України (ВВР).- 2002.- N 36

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Гриненко Олеся Іванівна

студент-спеціаліст юридичного факультету

Харківського національного університету

імені В. Н. Каразіна

e-mail: Olesya.litkevich@mail.ru

Ключові слова: соціальне страхування, суб'єкт, система, особа, страховик, страхувальник.

У світовій практиці склалися різні моделі організації соціального страхування.

Перша модель характеризується тим, що розмір соціальних виплат поставлено в залежність від другорядних, так званих зовнішніх чинників, зокрема, від зайнятості особи в тій чи іншій галузі, її службового становища тощо. Така організаційна форма соціального страхування має ряд недоліків: може забезпечувати лише невисокі рівні соціального захисту; буде існувати за умови бездефіцитного державного бюджету; її засновники (особливо держава) можуть відмовитися від взятих зобов'язань; породжує в суспільстві психологію соціального утримання.

Друга модель сформована таким чином, що особи, які страхуються, і конкретні страхувальники, роблять певні внески, проте при цьому не враховується ступінь імовірності настання страхової події, тобто соціальний ризик. Страхування здійснюється на користь третіх осіб (наприклад, погашення поточних витрат з пенсійного страхування в Україні), а накопичення коштів не пов'язане з ростом зобов'язань.

Третя модель найбільш поширена в багатьох розвинутих країнах, бо дозволяє із достатнім ступенем точності визначати, які виплати можуть бути здійснені. Вона базується на страхуванні конкретних ризиків. Розмір коштів має відповідати узятим страхувальниками зобов'язанням, а виплати не можуть перевищувати встановленого співвідношення між виплатами, що надаються, і надходженнями страхових коштів [1, с. 404].

Найбільш важливою є проблема розподілу фінансової відповідальності між суб'єктами соціального страхування. Страхові платежі розподіляються між роботодавцями, працівниками, державою (державним бюджетом) та місцевими органами влади (місцевими бюджетами). Внески на соціальне страхування в тій чи іншій пропорції поділяються між роботодавцями та застрахованими. Частка останніх становить від 40 до 66% внесків. Наприклад, частка виплат застрахованих осіб відносно загальної суми страхового внеску в деяких країнах складає: у Чехії - 12,5%, Югославії - 28,1%, Угорщині - 11,5%, Німеччині -

20,2%, Австрії -17,2%, Королівстві Люксембург — 15,0%. Частка роботодавців у загальній сумі внеску коливалася від 34% до 60%. При зміні економічних умов ці співвідношення змінюються. Незмінним залишається лише принцип паритетної участі в соціальному страхуванні. Стосовно окремих видів страхування зберігається участь підприємстві самих працівників. Так, питома вага відрахувань для роботодавців і працівників на страхування від безробіття в деяких країнах встановлена: у Німеччині - відповідно 3,25% та 3,25%; Канаді - 4,13% та 2,9%; Франції - 5,13% та 3,04%; США - 6,20% та 0%; Швеції - 5,42% (застраховані особи роблять внески у сумі від 35 до 100 крон на місяць, що дорівнює відповідно 4,65- 13,3 дол. США); Італії - 4,41% та 0%; Японії - 0,75 та 0,40%. Держава також бере участь у формуванні фонду страхування від безробіття. Так, в Японії частка держави у формуванні цього фонду складає 25-30%, Франції - 34,9%, Німеччині - 21 %, Швеції - 40,4%, США - 18%.

В економічній літературі здійснено типологію соціального страхування за особливостями національних систем (на прикладі США і країн Європейського Союзу (ЄС)) [2, с. 30-31].

1. За механізмами фінансування соціальних видатків:

- північноєвропейський варіант (Ірландія, Великобританія та скандинавські країни), де за рахунок соціального страхування покривається до половини соціальних видатків. Загальна сума відрахувань до фондів в межах 15% ВВП. У Данії та Швеції загальна частка соціальних видатків становить майже 40% ВВП, водночас соціальне страхування покриває лише чверть цих витрат у Данії та близько половини — у Швеції. В Ірландії ці показники становлять 20% та 33%;

- континентальний (Франція, Німеччина, Бельгія та Нідерланди) .

Частка соціальних видатків у ВВП становить близько 30%, дві третини з них покриваються за рахунок систем соціального страхування.

Систему соціального страхування США можна умовно віднести до другого типу за пропорціями видатків між бюджетним та страховим фінансуванням, однак частка соціальних видатків у ВВП значно нижча.

2. За соціальним спрямуванням:

- система соціального страхування США, метою якого є підтримання мінімального життєвого рівня;

- системи країн ЄС, які спрямовані на забезпечення основних життєвих потреб та недопущення суттєвого зниження доходів внаслідок дії чинників соціального ризику.

Найбільш ранній розвиток соціальне страхування отримало у Німеччині та Франції і набуло таких основних видів, як: пенсійне, медичне, на випадок безробіття, від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. В окремих країнах існують інші види (сімейне - у Франції, на випадок піклування та догляду — у Німеччині, Австрії).

Системи соціального страхування управляються працівниками та роботодавцями через спеціальних представників на паритетних засадах. Певна тенденція до паритетності спостерігається і при сплаті внесків соціального страхування. У більшості країн основний тягар виплат внесків припадає на роботодавців (наприклад, в Італії та Іспанії - приблизно 4/5, в Нідерландах працівники сплачують 2/3 загальної суми внесків). Розмір внесків по відношенню до заробітної плати коливається від мінімального в Ірландії до максимального у Франції, Греції та Нідерландах. Основні види фондів та виплат з цих фондів показані в таблиці 1.1. [3, с. 160].

Система соціального страхування Нідерландів є найбільш розвинутою

в Європі і включає систему державного або національного страхування та систему страхування найманих працівників. Крім цього, виділяється система соціального страхування само-зайнятих осіб на випадок втрати працездатності (інвалідності).

Державному страхуванню підлягає все населення країни. Його джерелами є відрахування з доходів громадян у розмірі 29,4% у 2001 р. Збір страхових внесків

здійснюється органами податкової адміністрації. Кошти перераховуються роботодавцями, з якими працівники укладають контракт. Державне страхування здійснюється при настанні старості (пенсійне забезпечення), втраті годувальника, на випадок інвалідності, а також на особливі види захворювання (госпіталізації у спеціальних клініках для інвалідів, сліпих, глухих, душевно хворих). Його основною особливістю є те, що внески сплачує безпосередньо застрахована особа (працівник).

Пенсії призначаються всім громадянам після 65 років незалежно від розміру доходу, який вони отримували до виходу на пенсію. Одинокий пенсіонер отримує 70% від мінімальної заробітної плати, сімейні пенсіонери — 100%.

Пенсії у разі втрати годувальника виплачуються членам сім'ї старше 50 років і в більш молодому віці у випадку, якщо на утриманні знаходяться неповнолітні діти або інші непрацездатні члени сім'ї.

За рахунок коштів соціального страхування проводиться фінансування витрат на лікування хворих у спеціальних лікувальних закладах.

У складі державного страхування існує допомога на виховання дітей, яка надається у диференційованому розмірі залежно від віку дитини без врахування розміру доходу.

Особливістю державного страхування є те, що допомога може надаватися як у грошовій, так і натуральній формі. До останньої належить отримання путівок у санаторії, проживання в будинках для інвалідів, забезпечення працюючих інвалідів по зору собакою-поводирем.

Система соціального страхування найманих працівників охоплює осіб, що працюють за трудовим договором. Державні службовці страхуються окремо. В обов'язковому порядку наймані працівники підлягають страхуванню на випадок захворювання, безробіття та інвалідності. Джерелом фінансування є страхові внески роботодавців - 19% від заробітної плати, працюючі сплачують 7% від фонду оплати праці.

Для всіх видів соціального страхування існують обмеження розміру доходу, з якого сплачуються внески та встановлено мінімальний розмір компенсації - 70% від мінімальної заробітної плати.

Органами, що здійснюють соціальне страхування для національної системи є Банк соціального страхування, для системи найманих працівників - Агентство соціального захисту. Медичне страхування в обох системах забезпечують фонди страхування здоров'я. [4.c.160]

Основним завданням системи соціального страхування у Швеції є соціально-економічний захист в різних ситуаціях і на всіх життєвих етапах. В країні вводиться нова пенсійна система, діє страхування при захворюванні, страхування з вагітності та пологів, страхування від нещасних випадків на робочих місцях.

Соціальне страхування охоплює все населення Швеції та є обов'язковим. Воно базується на спільній суспільній відповідальності за кожного громадянина. Суть страхування полягає в перерозподілі коштів між громадянами, а також перерозподілі доходів особи на різних етапах життя. Соціальне страхування Швеції засноване на взаємній довірі між окремим громадянином і державою, що робить саму систему страхування відкритою, доступною і недорогою.

Соціальне страхування не є безкоштовним, а тому офіційні видатки на підтримку системи повинні оплачуватися державою. Це біля 300 млрд. крон на рік, з них 50 млрд. - компенсації сім'ям з дітьми, 90 млрд. - компенсації хворим та інвалідам, 155 млрд. - пенсії, 5 млрд. - утримання апарату адміністрування системи соціального страхування. З кожних 100 крон, котрі людина витрачає як приватний споживач, приблизно 25 крон вона отримує через систему соціального страхування.

Фінансується соціальне страхування через соціальні відрахування і податки. Так, роботодавці вносять у фонд соціальних відрахувань 33% від фактичного сукупного заробітку

найнятих ними робітників, самі робітники платять 6% від свого заробітку в фонд страхування по захворюванню і в пенсійний фонд. Приблизно дві третини вартості соціального страхування покривається за рахунок соціальних відрахувань, а одна третина фінансується за рахунок загальних податків [5, с. 59].

Все населення Швеції охоплено загальнонаціональною системою страхування із захворювання. Якщо людина захворіла або змушена залишитися вдома по догляду за хворою дитиною, їй виплачується щоденна допомога в розмірі 75-85% від заробітку, що втрачається, в залежності від тривалості хвороби.

Безробіття є важливою проблемою будь-якої держави з ринковою економікою. Крім соціального, психологічного, економічного аспектів, воно має фінансовий аспект, пов'язаний з формуванням спеціальних фондів, кошти яких використовуються на виплату допомоги безробітним.

Так, в США не існує єдиної системи страхування від безробіття. Кожен штат має свою систему, яка може відрізнятися певними деталями від систем інших штатів. Фактично усі працівники приватного сектора охоплені системою страхування від безробіття того чи іншого штату. Якщо вони стають безробітними, їхнє право на отримання страхової допомоги безробітним залежить від терміну попереднього перебування на ринку праці (стажу роботи) та причини безробіття.

У кожному штаті вимагають від безробітного довести його постійну приналежність до робочої сили, установлюючи критерії у вигляді мінімального заробітку або відпрацьованих тижнів протягом певного базового періоду. В усіх штатах працівники, яких звільнили і які відповідають критеріям приналежності до ринку праці, мають право на отримання страхової допомоги безробітним. Працівники, які залишили роботу з власної ініціативи, мають право на допомогу лише в окремих випадках. І, нарешті, працівники, що вперше або повторно вступили до лав робочої сили, а також такі, що звільнені з певним обґрунтуванням, не мають права на отримання допомоги.

Ті, хто має право на допомогу, починають її отримувати після періоду очікування, який у більшості штатів дорівнює одному тижневі. Розмір допомоги залежить від рівня попереднього заробітку безробітного. Усі безробітні, що відповідають встановленим вимогам, отримують принаймні мінімальну допомогу. [5, с. 69].

Отже соціальне забезпечення є важливою складовою соціального захисту населення. Світовий досвід свідчить, що ефективна система соціального страхування базується на певних умовах.

Для ефективного вирішення соціальних питань у період створення ринкової економіки необхідно застосовувати комплексний підхід, який дасть змогу використовувати широкий спектр методів: економічних, соціальних, правових, організаційних та ін. Це дозволить визначити пріоритети в соціальній політиці, створити відповідну нормативно-правову базу соціальних процесів, розробити механізм здійснення соціальних заходів та удосконалити їх фінансове забезпечення і, що дуже важливо, створити на цій основі умови для забезпечення соціального захисту населення. Вирішення цих питань буде найбільш ефективним при використанні досвіду країн з розвинутою ринковою економікою.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Кулачок-Тітова Л.В.

Література:

1. Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням».
2. Павленко Ю. Світовий досвід функціонування систем соціального страхування. Уроки для України //Україна : аспекти праці. - 2002. - № 6. - С.30-36.

3. Гушта О.В. Порядок формування і використання коштів місцевих бюджетів // Фінанси України (укр.) - 2005 р. - №1 - с. 10-16.
4. Губар О. Є. Організаційні та правові засади соціального страхування в Україні // Формування ринкових відносин в Україні. - 2003. - № 7-8. - С. 155-162.
5. Могілевцев М. Система соціального страхування в Швеції // Соціальний захист. — 1999. - № 5. - С.55-59.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Грушкевич Тетяна Володимирівна

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри трудового, земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права*

Ключові слова: інформація, національний інформаційний простір, інформаційний простір держави, інформаційна сфера.

Інформація є засобом, що забезпечує можливість адаптації людини й суспільства до умов існування, засобом нагромадження знань про навколишній світ, на основі яких люди й суспільство обирають лінію поведінки, задовольняють власні потреби та реалізують інтереси. Людина здавна господарювала й годувала себе завдяки систематизації знань про природу та свою діяльність, розвивалася під впливом інтелектуального раціоналізму науки, створювала дедалі досконаліші технології для ефективного використання природних ресурсів, а тому інформація з часом стала невід'ємною частиною статку окремих суб'єктів правовідносин і загалом сучасних держав. Тобто інформація на сьогодні стала сполучною ланкою в освоєнні людиною природи й досить специфічним явищем у бутті людини й суспільства.

Однією з ознак соціально-культурного перевороту другої половини ХХ ст. є не стільки багатократне збільшення об'єму доступної інформації, скільки виникнення особливого роду простору, в якому починають складатися свої специфічні форми поведінки і діяльності, якісно відмінні від тих, що існували на попередньому етапі суспільного розвитку [1, с. 16].

Національний інформаційний простір – надзвичайно важливе політичне поняття, яке у вартісній шкалі соціальних цінностей можна поставити на друге місце після державної незалежності. Держава зобов'язана забезпечити використання свого інформаційного поля в національних інтересах її громадян.

У науковому і публіцистичному дискурсі термін «інформаційний простір» застосовують в різних контекстах для позначення системи зовнішніх та внутрішньо організаційних потоків інформації, які, в свою чергу, можуть мати різні характеристики з точки зору джерел, змісту, методів збору, передачі та інтенсивності обміну інформацією тощо [2, с. 24]. Він також може використовуватися у словосполученні, що вказує на певну сферу суспільної діяльності, яка охоплюється конкретною системою потоків інформації. В цьому сенсі говорять про інформаційні економічний, науково-технічний, освітній тощо простори. Вживання цього терміну в зазначеному контексті не несе в собі особливого евристичного потенціалу, оскільки більшою мірою вказує на просторові та суто технічні і технологічні аспекти обміну інформацією. Евристичного змісту цей термін набуває в разі вживання його як конструкту, що характеризує процес застосування інформації в якості інструменту впливу на цільові групи або, за термінологією французького соціолога П. Бурдьє, на соціальних агентів, діяльність яких спрямована на суспільний розвиток [3, с. 124].